

КаськоВ.В., студентка 2 курсу факультету психології, політології та соціології, Національного університету «Одеська Юридична Академія»

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, старший викладач

Форманюк Ю.В.

ВИЗНАЧЕННЯ ТИПУ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пам'ять людини розвивається ще в ранньому дитинстві. Щоб піднятися на вищий ступінь розвитку, дитина має засвоїти знання про навколишній світ, оволодіти нормами поведінки, набуті певних навичок і вмінь. Все це пов'язано з роботою пам'яті. Якби людина не запам'ятовувала те, що сприймала, переживала, робила, її психічний розвиток був би неможливий. Шкільний вік відіграє велику роль в розвитку пам'яті дитини, також в цей період діти навчаються правильно мислити та розмовляти, проте без розвитку пам'яті це не можливо. Важливо знайти в цей період підхід до кожної дитини та допомогти їй легко запам'ятовувати матеріал. Тому метою дослідження є визначення загальної структури взаємозв'язків між показниками пам'яті та типами репрезентативних систем дитини.

Пам'ять – це відображення предметів і явищ дійсності у психіці людини в той час, коли вони вже безпосередньо не діють на органи чуття, вона є одним із найбільш вивченим у психології пізнавальним процесом, попри те, залишається багато відкритих питань та не розв'язаних проблем. [1, с. 45]

"Людина, яка була б позбавлена пам'яті, постійно перебувала б у стані новонародженого", – вважав І М Сечнов. [2, с. 164-167] Чим старшою стає дитина, тим більше вона може запам'ятати. Пам'ять – це надзвичайно корисна річ, і було б чудово, якби ми могли змусити працювати її ефективніше. А для того, щоб дитина запам'ятовувала краще, потрібно визначити її тип репрезентативної системи. На думку Дж. О'Коннора, Д. Сеймора «Термін репрезентативна система виник із того факту, що ми здійснюємо репрезентацію

інформації в основному візуальним (через зір) , аудіальним (слух) або кінестетичним (м'язові відчуття, смак і нюх) чином. Досягнувши дорослого віку більшість людей починають стабільно віддавати перевагу якійсь одній репрезентативній системі». [3, с. 425]

Для визначення репрезентативної системи пам'яті дітей шкільного віку було використано методику «Визначення слухової, зорової та кінестичної пам'яті». В дослідженні взяли участь 20 учнів молодшого шкільного віку, 40 учнів середнього та 10 учнів старшого шкільного віку ЗОШ I-III ступенів с. Миролюбівки.

Дослідження мало виявити, як краще запам'ятовують учні новий матеріал (почути його, побачити, прочитати чи почути та прописати). Після проведення цього дослідження і обробки результатів, було виявлено:

Із учнів молодших класів:

- 9 учнів (45%) виявились аудіалами – це діти, що сприймають більшу частину інформації з допомогою слуху.
- 8 учнів (40%) є візуалами – вони одержують основну інформацію через зір.
- 3 учнів (15%) кінестетики – ті, хто сприймають інформацію через інші відчуття (нюх, дотик та ін) і за допомогою рухів.

Учні середніх класів показали такі результати:

- 15 учнів (37,5%) – аудіали; 16 учнів (40%) – візуали;
- 9 учнів (22,5%) – кінестетики.

Учні старших класів показали такі результати:

- 5 учнів (50%) – аудіали;
- 3 учнів (30%) – візуали;
- 2 учнів (20%) – кінестетики.

Отже, можна зробити висновок, що молодші школярі мають більш розвинену слухову пам'ять, хоча візуальна пам'ять розвинена в них також на достатньому рівні. У більшості учнів середніх класів розвинена візуальна

пам'ять, але і слухова пам'ять також добре розвинена. 50 % старшокласників є аудіалами. Взагалі серед всіх учнів школи до аудіалів відноситься 44,2% (29) опитуваних, до візуалів 36,7% (27), 19,1%(14) – кінестетики. Для отримання нових знань під час навчання в школі потрібно враховувати ці показники і більше матеріалу пояснювати, обговорювати та показувати, так як візуальна і аудіальна пам'ять в дітей розвинена краще ніж кінестична.

Педагог повинен приблизно розрізняти дітей з кожним типом пам'яті для того, щоб кожній дитині було навчатись легко і цікаво. Це можна зробити і без допомоги методик. Наприклад, візуали у своїй промові вживають іменники, дієслова, прикметники, пов'язані із зором (дивитися, спостерігати, картина, на перший погляд, барвистий, яскравий, як бачите ...), для аудіала характерні слова, пов'язані зі слуховим сприйняттям (голос, послухайте, обговорювати, мовчазний, тиша, беззвучний ...), словник кінестетика в основному включає слова, що описують почуття, відчуття (схопити, м'який, теплий, шовковистий, дотик, добрий нюх, ароматний, гнучкий ...). Також дітей з різними типами пам'яті можна відрізнити за поглядом, запам'ятовуванням, поведінкою, уважністю і навіть тим, як дитина сприймає зауваження. [4, с. 161-165].

Візуали часто при спілкуванні спрямовують погляд вгору, шум їм практично не заважає, швидше відволікаються на предмети. Дитина-візуал краще пам'ятає те, що бачить, запам'ятовує картинами (образне мислення добре розвинене). Домашнє завдання візуали краще запам'ятовують, якщо його написати на дошці, сприймають зауваження, коли їм погрожують пальцем, хитають головою. Учні-візуали обертаються і вивчають ситуацію навколо, вони думають у малюнках і деталях, мають яскраву уяву. Візуали обожають робити нотатки, замальовки, а інструкції краще прочитають самі, аніж послухають. Як правило, такі діти самоорганізовані і планують заздалегідь, їм подобається читати й робити помітки, вони мають хороший почерк, добре концентруються, гарно запам'ятовують обличчя, але можуть забувати імена.

Як краще працювати з візуалами:

- використовувати карти, діаграми, таблиці та інші демонстраційні

матеріали;

- використовувати mind maps (“дерево тем”, різні види опорних конспектів);

- під час занять переглядати документальні фільми, презентації;

- використовувати кольорову крейду, олівці, фломастери, виділення текстів;

- дозволяти мати під час уроку листок, на якому він у процесі роботи може креслити, штрихувати, малювати;

- під час спілкування використовувати слова, що описують колір, форму, місце розташування, можна виділяти кольором пункти в книзі, використовувати таблиці, схеми, наочні посібники.

При спілкуванні аудіали спрямовують погляд по середній лінії, легко відволікаються на звуки. Аудіал запам'ятовує слухаючи та обговорюючи. Домашнє завдання запам'ятовує тоді, коли перепитає у сусіда і запише зі слуху, або не буде взагалі нічого писати, а вдома зателефонує і дізнається в однокласників, що задано. Зауваження сприймається, коли присутнє слово «тихіше», або коли голос вчителя переходить на шепіт. Аудіал використовує перерву, щоб наговоритися і погаласувати. Учні-аудіали, як правило, пам'ятають імена, але забувають обличчя. Вони люблять читати діалоги і п'єси, користуються усними інструкціями, як від вчителя, так і від себе. Також надають перевагу тому, щоб послухати чи прочитати вголос інформацію, аніж читати мовчки. Вчителю важливо знати, що аудіали легко відволікаються, краще розуміють вказівки та рекомендації під час обговорення, обожнюють слухати музику та співати.

Як краще працювати з аудіалами:

- читати вголос та обговорювати матеріал;

- проговорювати ключові терміни, поняття і правила;

- за можливості робити запис важливих частин уроків для повторного прослуховування;

- обговорювати поетапно процеси та явища для кращого розуміння;

- не робити зауваження, коли він в процесі запам'ятовування видає звуки, ворухить губами;

- при спілкуванні з дитиною використовуйте варіації голосу (паузи, інтонації, гучність).

Кінестетики під час діалогу часто дивляться вниз, їм взагалі важко концентрувати свою увагу, вони легко відволікаються на що небудь. Запам'ятовують рухаючись, обмацуючи, обнюхуючи, пам'ятають загальне враження. Під час задання домашньої роботи кінестетик довго риється в портфелі, знаходить потрібні підручники, в них – задані сторінки і прямо в підручниках відзначає, що задано. Зауваження сприймається краще, коли поставити руку на плече. Учні кінестетики погано сприймають на слух і побачене, їм тяжко працювати з підручниками, не можуть всидіти на місці, свої емоції підкріплюють мімікою та жестами.

Як краще працювати з кінестетиками:

- застосовуйте якомога більше практичних занять;
- створювати разом з учнями різноманітні моделі та тренажери для навчання;
- давати учням писати на дошці під час вирішення завдань;
- за можливості організувати заняття так, щоб учні не сиділи постійно на одному місці;
- створювати й навчатися за допомогою флеш-карток (flash cards);
- при розмові використовуйте жести, дотики, досить повільну мову, дозволяйте йому "обігравати" інформацію. [5, с. 190-197].

Таким чином, вчитель, який хоче підвищити рівень мотивації і результатів навчання в класі, знаючи загальні психофізіологічні особливості учнів, може вдало комбінувати різні види діяльності, аби учні могли максимально реалізувати себе. Та не потрібно забувати, що не існує абсолютних аудіалів, кінестетиків чи візуалів, але в кожного є домінуючий тип сприйняття інформації.

Список використаних джерел:

1. Ломов Б.Ф. Пам'ять і аннотація: дослідження пам'яті с 45.
2. Введення в психологію [під ред. А. В. Петровського] – М Академія, 1995 – с 164-167
3. О'Коннор Дж «Введення в НЛП» / Дж О'Коннор, Дж Сеймор – 1997 – с 425
4. Андронікова Е. А. « Методи дослідження сприйняття, уваги, пам'яті»: керівництво для практичних психологів / Е А Андронікова– Харків «Зебра» 2011, с 161-165.
5. Заїка Є. В. «Шляхи оптимізації пізнавальної діяльності студентів і школярів» – навчальний посібник для вчителів, викладачів, практичних психологів – Є. В. Заїка, І. О. Зуєв ХНУ – 2011, с 190-197.
6. Свириденко О. М. «Використання репрезентативних систем студентів для успішного засвоєння інформації».